

URFALI ŐAIR

ABDİ

Hayatı
Sanatı
Eseri

Adil SARAÇ

URFALI ŐAIR

ABDi

Hayatı

Sanatı

Eseri

Adil SARAÇ

Şanhurfa — 1986

DAL YAYINCILIK

Kürkçüoğlu İşhanı

Kat 3 No : 58

ŞANLIURFA

İlmî Araştırma Serisi : 3

Sevgili oğlum İbrahim Nüzhet'e...

DİZGİ - BASKI - CİLT :

Bayrak Matbaacılık

Eyazıt / İSTANBUL

Ö N S Ö Z

Urfa'nın münbit ovalarında yeşeren değerlerden biri olan Şair ABDİ'nin kendi özgeçmişimizde enteresan bir macerası vardır. Yaşam icabı, 1960'lı yılların sonlarına doğru ancak haberdar olabildim ABDİ'den... Merak ettim, araştırdım ve şiirlerinin bir divan halinde şimdi rahmetli olan Avukat İsmail Kemal ÖZER'de olduğunu öğrendim. Ancak bu tarihlerde adı geçen kişi, Urfa'da değildi. Bu yüzden bir kaç yıl elimiz kolumuz bağlı oturmak zorunda kaldık.

Gün geldi, İsmail Kemal ÖZER Urfa'ya geldi, yerleşti. Biz de bunu fırsat bilerek kendisini ziyaret ettik. Kendisine ABDİ'nin şiirlerini yayınlamaktan ziyade edebi bir kritiğini yapmak istediğimizi, amacımızın onu edebiyat dünyasına tanıtarak ne olup, ne olmadığını göstermek olduğunu söyledik. Büyük yeminlerle şiirlerin kendisinde olmadığını, büyük bir ihtimalle çalındığını söyledi. Bu görüşme bizi soğutacağına daha da kamçıladi. Bu sefer onun münferit kişilerde bulunan şiirlerini toplamaya kalktıksa da, sadra şifa olabilecek sağlamlıkta şiirini bulmak mümkün olmadı. İmla hataları, vezin hataları, eksik matla, eksik makta, ağızdan derlendiği için ortaya çıkan anlam yanlışları bizi sadece titretti.

Son ana kadar bize gülümsemeyen araştırma talihimiz, bir gün bize gülümseyiverdi. Sayın Nabi PARLAKÇI, kendisinde ABDİ'nin 156 şiiri olduğunu ve bunları tamir etmem gerektiğini söyledi. Şiirleri aldım. Metinler yukarıda söylediğim hatalardan arınmış olmadığı gibi, onlardan farklı da değildi.

Ne yapabiliirdim? Bir kere ABDİ'nin divanı kaybolduğu için şiirlerinin tümünü yayınlamak mümkün değildi. Çünkü çeşitli kişilerin ve İsmail Kemal ÖZER'in (torunu) ifadeleri, ABDİ'nin 196 şiiri olduğunu söylüyordu. Yani 40 şiir ortada yoktu. Sonra, elde olan şiirlerin çoğu tamir edilecek cinsten değildi. Rahmetli Prof. Dr. Ali Nihat TARLAN'ın metin tamlirleri tekniklerine bir kaç defa başvurduğum ve olumsuz sonuçlar aldım.

Sonunda bir seçme yapmaya, bu seçime şiirlerinin en güzellerini değil, en sağlamlarını tabi tutmaya karar verdim.

Çalışmalarım esnasında bana yardımlarını kalpten sunan yukarıda adını ettiğim kişilere, şairin torunlarından Sayın Yaşar ÖZER'e, ABDİ'nin soy ve öz geçmişi konusunda bilgilerini esirgemeyen Tahir, Abdurrahman ve Yaşar GÜLLÜOĞLU Bey'lere teşekkür etmeyi zevk telakki ederim.

*Mehmet Adil SARAC
Şanlıurfa/1986*

ABDİ

1. SOYU :

Başvurduğumuz bütün sözlü kaynaklar, ABDİ'nin MOL-LAMUSAZÂDELER'den olduğunu söylediler. Molla Musa'nın Buhara'dan gelme bir aileden olduğu ifade edildi. Molla Musa'nın adı bugün Şanhurfa'da bir menkabeyle anılmaktadır :

«Zamanın birinde bir köyde çiftçilikle uğraşan üç kardeş vardır. Günün birinde bu üç kardeş harman zamanı hasat yaparak, buğdayı aralarında bölerek üç küme yaparlar. Gece yarısı küçük kardeş, «ağabeyim evlidir, çok çocuğu vardır, benden çok onun bu buğdaya ihtiyacı vardır» diyerek kendi kümesini büyük ağabeyinin kümesine katar. Aynı gece, bir diğer ağabey ise, «Benim buğdaya ihtiyacım yok, bari bekâr kardeşim evlensin» diyerek kendi buğdayını bekâr kardeşinin kümesine katar. En büyük kardeş de buna benzer bir düşünceyle kendi payına düşen buğdayları kardeşlerinin kümesine boşaltır. Sabahleyin ortada bir küme buğdayın olduğu görülür. Hiçbir kardeş buğdayı almak istemez. Sonunda buğdayın satılarak, elde edilecek parayla bir cami yaptırılmasına karar verilir. Bu karar tatbik edilerek İhlasiye Cami-i Şerifi yaptırılır.»

Sayın Tahir GÜLLÜOĞLU'nun ifadesine göre, bu cami Buhara'dadır. Molla Musa kazasker olarak Anadolu'ya gelmiştir. Araştırdık, Buhara'da böyle bir cami olduğunu öğrendik. Ancak diğer kaynaklar bu camiin Şanhurfa'da olduğunu

zikrettiler. Sözü edilen İhlasiye Kardeşler Camii Şanlıurfa'da müftülüğün avlusunda yer aldığı camidir.

Şimdi burada hangi rivayetin doğru olduğu sorusu akla geliyor. Bu soru bizim de kafamızı epey kurcaladı. Ama sonunda öyle enteresan ve kesin deliller bulduk ki, Molla Musa, Kardeşler, İhlasiye, Şanlıurfa kelimelerini bir arada telaffuz ettirmeye başladı. Bu yüzden menkabede sözü edilen camii Şanlıurfa'da olduğuna karar verdik.

Zira, Bedi'üz-Zaman Mezarlığı'nın Tıfındır Tepesi kesiminde pembe, mermer bir mezarın üzerinde,

Bani-i Cami-i İhlasiye
El- Hac Molla Musa yazmaktadır.

Ayrıca İhlasiye Camii'nin kitâbesinde,
Salik-i râh-ı Hüdâ Hazret-i Molla Musa
Yaptırdı Cami-i İhlâsiyeyi edip hasiye
Harf-i menkut ile dedim tarihin
Ehl-i tevhide sezâ Câmî-i İhlâsiye
Hicri 1032

ibaresi vardır.

Aynı kaynaklar bu camie 5 bahçe, 14 dükkanın vakfedildiğini de söylüyorlar. Bahçe isimlerini şöyle tesbit ettik : Annepli, Dendennik, Büyük Bahçe, Zevzirli, Takabağı. Dükkanlarınsa ancak ikisini bulabildik : Bunlardan birisi Kasap Pazarı'nda bir kasap dükkanı, diğeri ise Kovacı Pazarı'ndaki fırındır. Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nde 1977 yılında yaptığım araştırmada bu konuda herhangi bir kayda rastlayamadım.

Şair ABDÎ, işte bu Molla Musa'nın denildiğine göre altıncı göbek torunudur. Ancak Şair ABDÎ'den sonra Mollamusalar adı unutulmuş, Hacıabdiler denmeye başlanmıştır.

2. HAYATI :

Bütün araştırmalarımıza rağmen ABDİ'nin hayatı hakkında sözlü kaynaklardan pek fazla bilgi elde edemedik. Ne zaman doğduğunu ve nasıl yetiştiğini bilen yok gibi. Akraları, baba adının Emin olduğunu, Urfa'da doğduğunu ve tahsilini burada tamamladığını, asıl adının ise Seyyid Mustafa olduğunu söylüyorlar. Sözlü kaynaklarımızdan sayın Tahir GÜLLÜOğLU, onun Süleyman Nazif'in babası Ali Paşa tarafından Urfa'dan alınarak Halep'e götürüldüğünü, orada valilik kaleminde ve vali vekilliğinde bulunduğunu belirtiyor. Başvurduğumuz diğer sözlü kaynaklar da bunu doğruladılar. Ancak burada bir yanlışlık olsa gerektir. Çünkü Süleyman Nazif'in babasının adı Ali Paşa değil, Sait Paşa'dır. Sait Paşa'nınsa bir müddet Mardin'de görev yaptığını, Urfa'ya yolculuğu esnasında uğrayarak bir kaç gün kaldığını biliyoruz. Aynı kişinin Halep valiliği de bilinmekte. Edindiğimiz kanaat odur ki bu konudaki bilgiler doğru, isim yanlışır.

ABDİ, Karahekim'lerden bir hanımla evlenmiş ve bu evlilikten Emin adında bir oğlu dünyaya gelmiştir. Emin Harbiye'den mezun olmuş, üsteğmen rütbesindeyken bir gezinti veya keşif sırasında attan düşerek vefat etmiştir. Bu ölüm ABDİ'ye çok dokunmuş, hafif bir felç geçirmiş, ölümüne kadar şifa bulmayacak olan bir titreme illetine tutulmuştur. 1941'de ölen şairin mezarı Harrankapı Mezarlığı'ndadır.

Sözlü kaynaklardan edindiğimiz bilgiler bu kadar. Ancak elimizde bu bilgilerin dışında bir yazılı kaynak var. Sayın Bedri Alpay'ın «şanhurfa şairleri» kitabı...

Bu araştırmada eldeki bilgilerimize hiç uymayan kısımlar var. Ama bilgiler oldukça ayrıntılı ve ilginç olduğu için buraya aktarmakta fayda vardır. Buna göre :

«ABDİ, 1857 yılında Urfa'da doğmuştur. Hacıabdizâde Emin Efendi'nin oğludur. 1870 yılında Dabakhane Medrese-si'ne girmiş, 1872'de burayı terkederek Rüşdiye'ye kaydolmuştur. Bu okulu birincilikle bitirmiş, memuriyete başlamıştır. İlk görevi Urfa Tahrirat kalemi mübeyyizliğidir. Bu görevi dört yıl yapmış, terfien aynı kalemin müsevvidliğine atanmıştır. Bir aralık Hakkari Tahrirat müdürlüğü yapmış, Harran Tahrirat müdür vekilliğinde bulunmuş, son olarak Maraş İdare Meclisi baş kâtipliği görevini yerine getirmiştir. 1911'de oğlunun ölüm acısıyla emekli olarak Urfa'ya gelmiştir. Abdi Efendi bu arada 1887 yılında Hicaz'a da gitmiştir. 1893 ile 1894 yıllarında Halep Vilayet Gazetesi'ni idare etmiştir.»

Sayın Bedri Alpay'ın verdiği bilgilerde bir yanlış ve bir eksik vardır. Yanlış, onun Hacıabdizâdelerden olduğudur. Zira ABDİ'nin ailesinin ancak kendisinden sonra bu adla anıldığını ve ailesinin o zamanlar Mollamusalar adıyla tanındığını biliyoruz. Eksik ise, Abdi'nin Halep'te ne münasebetle bulunduğudır. Biz daha evvel de izah ettiğimiz gibi bunun sebebini biliyoruz. Ancak, Bedri ALPAY'ın verdiği biyografide Halep adı geçmezken, verilen bilgilerin sonunda Halep'te bir gazete çıkarma işinden söz ediliyor.

Onu tanıyanlar çok zeki olduğunu, iyi dama oynadığını, hep titrer durumda gördüklerini ifade ediyorlar.

3. YETİŞTİĞİ ORTAM VE SANATININ KAYNAKLARI :

Abdi, yukarıda zikrettiğimiz gibi Urfa'da doğmuş ve tahsilini burada tamamlamıştır. Burada evlenmiş, Halep'teki görevi dışında Urfa'dan ayrılmamıştır. Asıl adının Seyyid Mustafa olduğunu bilenler, onun peygamber soyundan geldiğini, bu yüzden Urfa'da sonsuz bir hürmet ve riayet gördüğünü

söylüyorlar. Hatta Urfa'da 1960'lı yıllarda yapılan bir ilkokula onun adının verilmesi, ona gösterilen hürmetin hâlâ devam ettiğini gösterir.

Divanındaki nazirelere baktığımızda Abdi'nin geniş bir divan kültürü olduğunu, Fuzulî, Fehim, Rıf'at, Koca Ragıp Paşa, Ruhî, Vehbî, Şem'i, Nabî gibi ünlü divan şairlerinin divanlarını gözden geçirdiğini anlıyoruz.

O sırada Urfa'da bulunan medreseler ve buralarda ders veren alimlerin yetkili oluşları ise bu medreselerin birinden mezun olması muhtemel olan Abdi'nin ilimde ne kadar ileri olduğunu gösterir.

Abdi'nin şiirlerindeki karamsar havanın ise kişisel kederlerinden kaynaklandığını biliyoruz. Oğlu Emin'in çok genç yaşta attan düşerek ölmesi, daha önce de belirttiğimiz gibi zaten ona felç getirmiş ve ömrü boyunca titreyerek yaşamıştır. Bu hastalık sonrası, şiirlerini kendisinin söylediğini ve yeğenlerinin yazıya geçirdiklerini yakınları söylüyorlar. Oğlunun ölümü üzerine yazdığı uzun mersiyeyi bütün çabalarımıza rağmen ele geçiremedik. Ama sonsuz bir kederle dolu şiirleriyle, arayış psikolojisinin hakim olduğu şiirlerinin oğlu için yazıldığı yine yakınları tarafından ifade ediliyor.

Sanatında aranması gereken bir başka kaynak da zekâsıdır şüphesiz. Çalışmalarımız sırasında onun zekâ yapısını da araştırdık. Zekâsını ispat için, sayın Tahir GÜLLÜOĞLU, onun irticalen söylediği bir hicviyeyi bana not ettirdi :

Hümâ uçtu yuvasından yerine koydular bûmu
Görenler dediler hayfâ hümâ dediğiniz bu mu.

Abdi, klasik divan şiirinden çokça etkilenen bir şairdir. Çok divan okumuş ve bu okuduğu divanların etkisinde kalmıştır. Yazdığı şiirlerin büyük çoğunluğu naziredir. Tesbit ettiğimiz kadarıyla Fuzulî, Fehim, Ruhî, Vehbî, Koca Ragıp

Paşa, Rıf'at, Şem'i, Nabî, Bakî gibi şairleri tanzir etmiştir. Bu bakımdan onun zikredilecek en önemli tarafı bir nazire şairi olduğudur.

4. ŞİİRLERİNİN KONUSU :

Şiirlerde konu tüm divan şiirlerinde olduğu gibi aşk, şarap ve hikmettir, derinlerde sezilen bir tasavvuf havası da gözden kaçmaz. Şiirlerine hakim olan genel duygu hüzdür. Bu hüznün özellikle mersiyeelerde daha açıktır. Hüznün esas dayanağı ise şiirlerinin kaynağı konusunda zikrettiğimiz gibi yaşadığı hayat ve aldığı kültürdür. Münâcat tarzında tertib edilen gazellerde Allah'a yakaran şair, na'tlerde peygamberi över, mersiyelerinin konusu ise Kerbela Olayı'dır.

5. TÜRLER :

Abdî, Urfa'da yaşayan diğer divan şairleri gibi gazel tarzını tercih etmiştir. Ancak bu gazeller klasik gazel anlayışını taşıyan gazellerdir. Zira, gazel bilindiği üzere beyit sayısı 5 - 14 arasında değişen bir şiir türüdür. Bununla beraber beyit sayısı 33 - 99 arasında değişen kasidenin türleri olan münâcat, na't, mersiyeeler kaside gibi değil, gazel gibi az sayıda beyitle inşa edilmiştir. Bu anlayışla Abdî'nin elimizde bulunan 156 şiirini tasnif edersek,

- 128 adet 5 beyitli gazel
- 3 adet 6 beyitli gazel
- 6 adet 7 beyitli gazel
- 3 adet kıt'a
- 2 adet şarkı
- 4 adet münâcat
- 4 adet na't
- 6 adet mersiyesi olduğunu görürüz.

6. DİL :

Abdi'nin şiirlerine malzeme yaptığı dil, diğer divan şairlerinin dili gibi külfetli değildir. Külfetli olan mısraların sayısı çok çok azdır. Bazı beyitlerde şairin konuşur gibi yazdığı da gözden kaçmaz. Bazı beyitlerde ise uzun, karmaşık, ters terkipler kullanıldığı, bazan bu terkiplerde mesela, pür-kan gibi Türkçe - Farsa yanlış tertiplenmiş terkipler görülür.

7. KELİME HAZİNESİ :

Yaptığımız sayım sonucu 40 şiirde 2664 kelime kullanıldığını gördük. Bu sayıyı sayım yaptığımız şiir sayısı olan 40'a bölersek şiir başına kaba taslak düşen kelime sayısı 66'dır. Aynı sayıyı 40 şiirde yer alan 202 beyte bölersek beyit başına düşen kelime sayısı 13'tür. Bu rakam ise Abdi'nin şiir yazarken fazla külfete katlanmadığını gösterir.

Şiirlerde yer alan 2664 kelimeyi kelime çeşitlerine ayırırsak 1312 isim (% 49, 34), 385 sıfat (% 14,54), 510 fiil (% 19,20), 277 edat (% 10,39), 118 zamir (% 4,15), 62 bağlaç (% 2,38) gibi bir istatistik ortaya çıkar.

Sıfatların isim ve fiillere göre azlığı şiir dilinde bir netlik meydana getiriyor. Edatların yüzdesi ise onun muhakeme gücünü gösteriyor. Fiillerin sayısı şairin coşkusunu, isimlerin sayısı ise dilin berraklığını ortaya çıkarıyor.

8. ŞEKİL :

Abdi, iki şarkı dışında bütün şiirlerinde birim olarak beyti kullanmıştır. Beyitlerin en önemli ögesi olan kafiye belli bir düzen tutturamamıştır. Bazı şiirlerde görülen başarılı kafiyeler, seyrek de olsa bazı şiirlerde tekrarlarından ya-

ni redif olmaktan kurtulamamıştır. Bunun canlı örneklerini şiirleri okurken göreceksiniz.

Vezin, tabiatıyla aruz veznidir. Biz Abdi'nin bu kitaba dahil ettiğimiz şiirlerinde kullandığı vezinleri şöyle tesbit ettik :

24 şiir fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün % 60

8 şiir mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün % 20

8 şiir mefûlü mefâilü mefâilü feûlün % 20

Bu yüzdeler şairin şiirlerinde aruzun değişik kalıplarını denemediği sonucunu ortaya çıkarır. Kullandığı kalıplarda bir alışkanlık ve kulak yatkınlığı olsa gerek, pek kusur yoktur.

Birim, kafiye ve vezin dışında göze çarpan bir başka şekil özelliği ise bir şiirindeki redd-i matla' olayıdır.

9. ŞİİRLERİNDE YER ALAN EDEBİ SANATLAR

Abdi'nin şiirlerine edebî sanatlar yönünden baktığımızda fazla bir çeşitlilik göze çarpmamakla beraber aynı sanatların çeşitli kılıklarda kullanıldığını ve her birinde ayrı bir güzellik anlayışı peşinde olduğunu görürüz. Bu edebî sanatların yapı bakımından sağlamlığı da onun divan şiiri kültürünü iyi bildiğini gösterir. Onun bir son yüzyıl şairi olarak divan şiiri geleneğini sürdürmesinin bir yansıması olarak, divan şairlerinin daha önce kullandığı mazmunları tekrarlamış olduğu da gözden kaçmaz.

Şair,

Hüsnün senin ey dilber nâ-dide kamer mi

Hûri misin ey âfet-i can yoksa beşer mi

mısralarında bizi kelime kalabalığına sokmadan, tecahül-i

ârif sanatını başarıyla uygular. Aynı sanatın bir başka beyitteki uygulaması ise divan şiirinin beyit bütünlüğü içinde «ancak bu kadar olur» dedirtebilecek cinstendir :

Her dem seni firdevs-i hayâlimde ararken
Ey nûr-ı basar külbe-i ahzâne mi geldin

Abdi burada bir yandan tecahül-i ârif yaparken, gönlünü «külbe-i ahzan», hayalini «firdevs», sevgilisini de «nûr-ı basar» olarak nitelemiş, «ey» kelimesi ile de nida sanatı yapmıştır.

Yine tecahül-i ârif sanatı ile tecrid sanatının birbirinden tamamen ayrılarak aynı beyitte başarı ile uygulandığını,

Abdi nedir eyâ bu kadar zevk ü sürûrun
Gülşende yine sohbet-i cânâne mi geldin

beytinde açıkça görürüz.

Mübalâğa sanatı Abdi'de insaflı bir kılığa girerse de, bazı beyitlerde Divan Edebiyatı'nın klasik mübalâğa zihniyetine büründüğünü görürüz. Bu bakımdan şairin şiirlerinin hepsinde mübalâğa sanatı yapılmışsa da, aşırı mübalâğaların azlığı dikkati çeker. İşte bir iki örnek :

Mücmer-i dilde yakarken ateş-i aşkın beni
Sinem üzre zâhir oldu dağ-ı pür-kaanım yeter

.....
Nim-nigâhın cânâ minnettir efendim amma
İltifâtın bana ihsân-ı firâvan oluyor

.....
Nakd-i cânı bezlederdim râh-ı aşkında senin
Cevher-i cânım sana olmaz mukabil çâre ne

Abdi'nin şiirlerinde teşbih unsuru yukarıda sözü geçen sanatlara oranla daha karmaşık, fakat daha ustaca yerleştirilmiştir.

Ağlamaktan gözden oldum Hazret-i Ya'kuub-veş
Yusuf-âsâ gelmedi eyâ nigârim kandadır

mısralarında kendini Yakub (A.S.)'a, sevgilisini Yusuf (A. S.)'a benzetirken, birinci mısradâ «veş», ikinci mısradâ «âsâ» benzetme edatlarını kullanır.

Gülşen-i bezm-i muhabbetten adû eksilmez
Dâmen-i gülde biten neşter-i hârî çekemem

beytinde benzetmelerle birbirine girmiş zengin bir imaj maddenîyle karşılaşırız. «dâmen-i gül», «neşter-i har», «gülşen-i bezm-i muhabbet», «adu» kelimeleri veya kelime gurupları uygun bir tenasüb sanatıyla bir araya getirilmiştir.

Bir iki örnek dışında Abdi'de tekrar sanatını da pek göremeyiz.

Nice bir katlanayım cevr-i civâna nice bir
Nice bir yalvarayım gonca dehâna nice bir

Bu örnekte «nice bir» kelime gurubunu dört defa tekrarlayan Abdi, «gonca-dehan» sözüyle de mecaz-ı mürsel ve teşbih-i belîğ sanatlarını bir araya getiriyor.

Şairin şiirlerindeki tezat sanatına da en güzel örneği, aşağıdaki kelimelerle değil, anlamda yapılan bir oynama sonucu oluşturulan tezatı verebiliriz :

Nevbahar-ı hüsnüne mağrur olan dilberlerin
İnkılâb-ı dehr ile Abdi ayârın görmüşüz

Leff ü neşr sanatına da şiirinde yer veren Abdi, bu sanatın hem düzenli, hem de düzensiz şeklini denemiştir.

Seni hubân-ı zamâne edebilmem teşbih
Uyamaz çünkü şemim-i güle bû-yı nesrin

beytinde «sen» ile «gül», «huban-ı zaman» ile «nesrin» görüldüğü gibi düzenli olarak sıralanmıştır.

Daha önce teşbih konusunda verdiğimiz,

Ağlamaktan gözden oldum Hazret-i Ya'kuub-veş
Yusuf-âsâ gelmedi eyâ nigârım kandadır

örneğinde şair ile «nigâr», Yakub (A.S.) ile Yusuf (A.S.) çarpazlama olarak yerleştirilmiş ve düzensiz leff ü neşr yapılmıştır.

Var yerin kâşâne-i geysû-yı anber yâride
Rû-yı dildâra nazar kıl gör melek simâ nedir

.....
Varıp tâ ki esir olmuş kemend-i zülfüne yârin
Öper okşar yanağın vaslın istirhâm eder gönlüm

Örneklerinde ise şair, birinci örnekte, gönlüne hitap ederek, «senin sevgilinin amber kokan saçlarının köşkünde yerin var, (oradan) bak, melek yüzün ne olduğunu tanı» derken, ikinci örnekte gönlü için «varıp sevgilinin saçının büklümüne tutunmuş, (onun saçı yüzüne değdiği zaman) yanağını öper, okşar kavuşmayı rica eder» diyor. Tercümesini yapmaya çalıştığımız bu şiirde Abdi, bir değil bir çok sanat yaparak bu konudaki istidadını gözler önüne seriyor ve istiare, mecaz, tecahül-i arif, tecrid, teşbih, hüsn-i tâlil sanatlarını bir araya getiriyor.

Abdi'nin şiirlerinde görülen bu sanatlara karşılık bazı kusurlar da göze çarpmaktadır. Mesela, şu aşağıdaki beyitlerde bir anlam kayması söz konusudur. Vezin gereği olduğunu sandığım sebeplerle kelimelerin sonuna getirilen ekler görüleceği üzere bu kusuru ortaya çıkarıyor :

Hâcet kapısın açtı diyor Hâlik-i zîşân
Mahlûka eder bir melek i'lan gecelerde

.....
Baygın bakışlı câzibe-i çeşm-i siyahın
Öldürse beni ABDÎ demem dilde gamım yok

.....
Çeşmân-ı siyahından anın attığı okla
Bir bir sineden geçti ciğer-gâhe dayandı

Bir başka kusur da beyitlerde eş anlamlı kelimelerin mü-
kerreren kullanılmasıdır. Aşağıya alınan örneklerde bu, açık-
ça görülüyor :

ABDÎyâ bâd-ı ecel esmeden evvel önce
Ehl-i irfan arasında umarız yâd olalım

.....
Azâde idim mihen ü derd ü elemden

GAZELLERİ

GAZEL

I

Mest-i nâzım çeşm-i fettânım gelince yâdına
Dil-harab eyler beni bir kimse gelmez dâdına

Hançer-i hasretle ettin şerha şerha sinemi
Bari ey âfet dokunma hâtır-ı nâ-şâdına

Sanma hem âh ü eninim nâ-becâdır sevdiğim
Âteş-i aşkınla yandım gel yetiş imdâdına

Bülbülem ey gonca-leb gülzâr-ı hüsnünde senin
Can dayanmaz âlemi dil-hûn eden feryâdına

ABDÎ-i zârı devâsız derde düçâr eyledin
Ey melek-simâ sebep sensin benim berbâdına

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Naz sarhoşum, fitne gözlüm aklıma gelince gönlüm harap olur, kimse yardımına gelmez.

2. Ey afet hasret hançeriyle sinemi parça parça ettin, bari hatırımı kırma.

3. Sevdiğim ah ve inlemelerimin yersiz olduğunu sanma; aşkının ateşine yandım. Sen benim imdadıma yetiş.

4. Ey gonca dudaklı, senin güzellik bahçenin bülbülü-yüm (ve) alemin gönlünü kanatan feryadıma can dayanmaz.

5. Ağlayan ABDİ'yi dermansız derde düşürdün. Ey melek yüzlü benim bu hale düşmeme sen sebep oldun.

GAZEL

II

Söyle ey nâzik beden kastın mı vardır cânıma
Ahd ü peymânı unuttun gelmez oldun yânıma

Sen sağalmaz yâreler açtın ciğerde sevdiğim
Sönmez ateşler bıraktın sine-i sûzânıma

Nâzeninim yok mudur sende mürüvvetten eser
Nar-ı hasretle beni öldürme girme kanıma

Gözlemekten gözden oldum ey melek-simâ seni
Uyku girmez oldu sensiz dide-i giryânıma

ABDÎ-i nâ-şâdı şâd et merhametle kıl nazar
Dil-rübâ lütfun meserret bahşeder vicdânıma

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Söyle ey nazik bedenli, canıma kastın mı vardır? Verdiğin sözü ve ettiğin yemini unuttun, yanıma gelmez oldun.

2. Sevdiğim, sen ciğerimde iyileşmesi mümkün olmayan yaralar açtın. Yanan sinemde sönmez ateşler yaktın.

3. Nazlı güzelim, sende iyilikten eser yok mudur? Hasret ateşinle beni öldürüp kanıma girme..

4. Ey melek yüzlü seni gözlemekten gözlerim görmez oldu, ağlayan gözüme, sensiz uyku girmez oldu.

5. Merhametle bir bak da sevinç görmemiş ABDİ'yi sevindir. (Ey) gönül çalan, başışın vicdanıma sevinç başışlar.

GAZEL

III

Ey melek-simâ nazar kıl nâle vü efgaanıma
Hâlet-i aşkın benim kâr etti şirin cânıma

Zahm-dar etme vücûdum hançer-i hûn-riz ile
Yetti gamzenle beni öldürme girme kanıma

Bir devâsız derde düştüm iştiyakından senin
Bulmadı çâre etibbâ derd-i bi-dermânıma

Hasretinle hayli demdir girye-nâk oldum yeter
Zevk-yâb-ı ülfet et bâri gelince yanıma

ABDİyâ aşk ateşi dehşet-fezâdır sinede
Sönmüyor deryâ da gelse âteş-i sûzânıma

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Aşk hastasıyım, o ay yüzlü benimle değil, ey gül yüz-
lüm aşkının yolunda ölürsem de zararı yok.

2. Gerçek sevgililer sadık aşıkların kıymetlerini bilirler.
Düşkünlerin kıymetini bilmeyenlerse insan değildir.

3. Devrin sakisi elinden şarap içen sarhoşların akılları
başlarından gider, sıkıntı çekmeye başlarlar, mutlu olamaz-
lar.

4. Vücûdumda gül yüzlü yarin açtığı ciğer yarası o ka-
dar derin bir yaradır, çaresi de yoktur.

5. Ey ABDÎ, (dünya denen) emel bağında bir eğlence
yoktur. Gül yaprağındaki de çiğ tanesi değil, bülbülün göz-
yaşısıdır.

GAZEL

IV

Sevdiğim göster cemâlin çekme ruhsâra nikaab
Pertev-i hüsnün senin görsün utansın âfitâb

Hûri-i Cennet misin bilmem nesin ey dil-rüba
Kaçma benden gel beri hâlim harâb ettin harâb

Tir-i gamzen can alır nûr-ı nigâhın can verir
Şeh-i hûbânım yeter etme bana nâz ü i'tâb

Çeşmi âhû kaameti dil-cû keman-ebrû ile
Âteş-i aşka beni yaktın kebâb ettin kebâb

Dilirâ ABDÎ esir-i dâm-ı aşkındır senin
Ey gül-i bağ-ı melâhat kâm-yâb et kâm-yâb

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Sevdığım, yüzünü örtmeyip güzelliğini göster ki, güzelliğinin ışığını gören güneş utansın.
2. Ey gönül çalan (sevgili), Cennet hurisi misin, nesin, (bilmiyorum) benden kaçma, beni harab ettin.
3. Gamzenin oku can alır, gözünün ışığı can verir; güzeller şahı bana ettiğin naz ve (sarfettiğin) acı sözler yeter.
4. Ceylan gözü, gönlü çeken boyu, keman kaşın ile beni aşkının ateşine yakarak kebab ettin.
5. Ey gönlü süsleyen (sevgili) ABDİ senin aşk tuzağının esiridir, ey güzellik bağının gülü, onu muradına erdir.

GAZEL

V

Gaafildir eden Hâlikı nisyan gecelerde
Fevt etmeli mi fırsatı insan gecelerde

Ey tâlib-i didâr-ı Hüdâ kalk ne yatarsın
Mehtâb-ı felek oldu nümâyan gecelerde

Yatma akıtıp gözyaşını Hakka niyaz et
Matlûbunu Mevlâ eder ihsan gecelerde

Mahrum mu kalır mevhibe-i Hazret-i Haktan
Her müşkil olur tâlibe âsân gecelerde

Ârifsen eğer sâmi'a-i cân ile gûş et
Mahlûk ediyor Halike şükran gecelerde

Hâcet kapısın açtı diyor Hâlik-ı zi-şan
Mahlûka eder bir melek i'lan gecelerde

ABDÎ mariz-i aşka giriftâr olan âhır
Elbette bulur derdine derman gecelerde

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. İnsan geceleri fırsatı kaçırmalı mıdır? Böyle gecelerde yaradani unutan gafildir.

2. Ey Allah (C.C.)'ı dileyen kişi, ayışığının olduğu gecelerde yatman doğru değil, kalk (ona yönel).

3. Yatma, gözyaşı dök, Allah (C.C.)'a yalvar, gece kendisini arayan kuluna Allah (C.C.) cömerttir.

4. Geceleri isteyenler (için) her zorluk kolay olur, Hz. Allah (C.C.), (böyle kullarını) vergilerinden mahrum mu bırakır?

5. Bilginsen eğer, can kulağı ile dinle, bütün yaratık (lar) yaratana geceleri teşekkür ediyorlar.

6. Bir melek geceleri tüm yaratıklara şanlı Rabbimizin hacet kapısını açtığını ilan eder.

7. ABDİ, aşk hastalığına tutulanlar, sonunda geceleri dertlerine derman bulurlar.

GAZEL

VI

Ey güzel oldum sana bir kerre mâil çâre ne
Nar-ı aşkın sineden olmaz ki zâil çâre ne

Mushaf-ı hüsnün okurken şerhin ey gül perihan
Zülf-i müşkînin cemâle oldu hâil çâre ne

Can verir mürde-dilâne iltifâtın her zaman
Sevmemek çeşm-i siyahın gayr-i kabil çâre ne

Nakt-i cânı bezlederdim râh-ı aşkında senin
Cevher-i cânım sana olmaz mukabil çâre ne

Noldu bilmem ABDÎ-i gam-hârı dilşâd etmedin
Kâm-ı vasla olmadım hayfâ ki nâil çâre ne

râilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Ey güzel, çaresiz bir kere sana gönül verdim, aşkının ateşi bedenimden bir türlü ayrılmaz.
2. Ey gül, peri, senin güzellik kitabının yorumunu okurken, misk kokan saçlarının buna engel oluşuna çare yoktur.
3. Bir bakışın her zaman ölü gönüllere can verir, senin siyah gözlerini (bu yüzden) sevmemenin çaresi yoktur.
4. Ben senin aşkının yolunda ömrümü verirdim ama, benim canım buna layık değilse bunun çaresi nedir?
5. Neden bilmiyorum, kederli ABDİ'yi mutlu kılmadın. Kavuşma muradına ne yazık ki beni erdirmedin.

GAZEL
VII

Rahat yüzü görmez dokunan kalb-i hazine
Bâis nedir ey rûh-ı revân çin-i cebine

Gelseydin eğer külbe-i ahzâna çekeydim
Hâk-i kademin sürme gibi ayn-ı yakine

Kan almak için neşter-i müjgânını urma
Tâ can evine uğradı bak cerh-i metine

Gülzâr-i melâhatte biten gonca yanağın
Benzer gül-i nev şüküfte-i Firdevs yerine

İncitme sakın ABDİ-i dil hasteyi şâd et
Rahmeyle yeter eylediğim âh ü enine

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Üzgün bir kalbe dokunan rahat yüzü görmez. (Öyleyse) Ey salınan ruhum (sevgilim) alınna döktüğün o saçların anlamı nedir?

2. Eğer acılarımın sığınağına gelseydin, ayağının toprağını gözüme sürme gibi çekerdim.

3. (Vücûduma) kan almak için kipriklerinin neşterini vurma, bu zorlu yara tâ yüreğime geldi dayandı.

4. Güzellik bahçesinde yetişen gonca yanağın, Cennet'in yeni yetişmiş gülü yerine geçer.

5. Gönlü hasta ABDÎ'yi incitme, sevindir, ettiğim ah ve inlemelere artık acı.

GAZEL
VIII

Gönlüm güzelin şem'a-i ruhsârına yandı
Bilmem acabâ kendini pervâne mi sandı

Çeşmân-ı siyâhından anın attığı oklar
Bir bir sineden geçti ciğer-gâhe dayandı

Aşıklığımın sıdkına kanmaz iken evvel
Aşk ateşine yaktı beni sonra inandı

Gülzar-ı muhabbette bugün bezm-i safâda
Cânânı gözüm gördü hevâ serde uyandı

Oldum o şûhun câzibe-i hüsnüne meftûn
ABDÎ diyemem dide mi cemâlinden usandı

mefûlü mefâîlü mefâîlü feûlün

1. Gönlüm, güzelin yüzünün mum ışığına yandığına (göre) acaba kendini pervane mi sandı?

2. Onun siyah gözlerinden attığı oklar, vücudumdan teker teker geçerek ciğerime geldi, dayandı.

3. Aşkımın doğruluğuna önceleri inanmazken, beni aşkının ateşinde yaktıktan sonra inandı.

4. Bugün sevgi bahçesindeki eğlence meclisinde gözüm sevgiliyi görünce aklıma geldi (gönlüm onu istedi).

5. ABDİ, gözüm güzelliğinden usandı diyemem. O güzelin güzelliğinin albenisine tutuldum.

GAZEL

IX

Kamer tal'at bana sensiz cihan gam-hânedir şimdi
Yıkılmış tişe-i gamla gönül virânedir şimdi

Beni terkettin ey meh-rû varıp ağyâre yâr oldun
Harim-i vuslatında kâm alan bigânedir şimdi

Nigârâ tir-i gamzenle gönül mecrûh iken olsun
Demâdem hançer-i hasretle kastın cânedir şimdi

Acep mi âh ü feryâd eylesem sûz-ı firakınla
Yerim genc-i melâmet hemdemim peymânedir şimdi

Şarab-ı aşk ile ABDÎnin aldın aklını serden
Hayâlinle senin ey meh-likaa divânedir şimdi

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. (Ey) ay yaradılışı, dünya şimdi bana sensiz bir acı yeri, gönlüm acının balyozuyla yıkılmış bir harabedir.

2. Ey ay yüzlü, beni terkedip, yabancılara yar oldun. Şimdi sana kavuşanlar yabancılardır.

3. Ey güzel gamzen okuyla gönül yaralıyken bile, her zaman hasret hançeriyle beni öldürmek istiyorsun.

4. Ayrılık ateşinin acısıyla ah edip ağlasam çok mudur? Yerim şimdi melamet köşesi, arkadaşım ise kadehtir.

5. Aşk şarabıyla ABDİ'nin aklını başından aldın. Ey ay yüzlü şimdi (o), senin hayalinle çıldırmıştır.

GAZEL

X

Sebep yok infiâle neyledim cânâne bilmem ki
Niçin yaktı vücûdum âteş-i hicrâna bilmem ki

Dil-i uşşakı rencide eder elbette bu halet
Vefâsızlık neden ârız olur insâna bilmem ki

Helâk etti beni ol yâr cefa vü cevr ü mihnetle
Acep kim arzede hâlim şeh-i hûbâna bilmem ki

Şikâyet eylemem nâr-ı ciğer-sûz-ı muhabbetten
Tenimde rûhudur güya anı bigâne bilmem ki

Gelir insafa ABDÎ görse kâfir cism-i bitâbım
O şûh-ı bi-vefâ gelmez niçin insâfa bilmem ki

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. Öfkelenmesine neden yok, sevgiliye ben ne yaptım? Vücudumu ayrılık ateşine niçin yakıtı? Bilmem.

2. Bu hal aşıkların gönüllerini elbette incitir. Vefasızlık insanın niçin bir özelliğidir, bilmem.

3. O yar beni eziyet ve sıkıntıyla yok kıldı, (şimdi) o güzeller şahına halimi kim anlatsın bilmiyorum.

4. Aşkın ciğer yakan ateşinden (artık) şikayetçi değilim. Artık onunla can ve ten gibiyiz. Onu yabancı görmüyorum.

5. (Ey) ABDİ, kafir (bile) halsiz vücudumu görünce insâfa gelir. O vefâsız, işveli güzel niçin insafa gelmez, bilemem.

GAZEL

XI

Hüsnün senin ey dilber nâdide kamer mi
Hûri misin ey âfet-i can yoksa beşer mi

Gör nâlelerim hâlime rahmeyle civânım
Gözyaşı mı didemden akan hûn-ı ciğer mi

Nergis mi acep didelerin gül mü yanağın
Peymâne-i kudret mi lebin şirr ü şeker mi

Gördükçe seni tazelenir sanki hayatım
Sensiz bana bu cân ü cihan zerre değer mi

Gülzâr-ı cemâlinde senin ey şûh dîl-ârâ
ABDÎ mi öten mürğ-i nevâ sâz-ı seher mi

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Ey dilber senin güzelliğın görülmemiş bir ay mıdır, ey can yakan güzel, huri misin, yoksa insan mısın?

2. Genç (sevgilim) iniltilerimi gör ve halime acı, gözlerimden akan gözyaşı mıdır, ciğerimin kanı mıdır?

3. Gözlerin nergis, yanağın gül müdür? Dudağın kudret kadehi midir, süt müdür, şeker midir?

4. Seni gördükçe sanki hayatım tazelenir, bu cihanın ve bu canımın sen olmadıkça bir zerre değeri var mıdır?

5. Ey gönül süsleyen işveli güzel, senin güzellik bahçende öten ABDİ midir, nağme söyleyen bülbül müdür, seherde çalınan saz mıdır?

GAZEL

XII

Ey nûr-ı basar sanma ki derd ü elemim yok
Bir derde esirim ki ettibbâda emim yok

Pek çok aradım zümre-i hûbândan asla
Ey rûh-ı revan sen gibi bir gonce-femim yok

Sevdâ-zedeyim hal-i perişânıma rahmet
Senden güzelim gayri veyy ü ni'amım yok

Kan ağlamadan tâb ü tûvân kalmadı tende
Ateş saçıyor didelerim katre nemim yok

Baygın bakışlı câzibe-i çeşm-i siyahın
Öldürse beni ABDÎ demem dilde gamım yok

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Ey gözümün nuru, derdimin ve acımın olmadığını sanma, (öyle) bir derde tutsağım ki ilacım yok.
2. Ey yürüten canım (sevdiğim), güzeller arasında çok aradım ama senin gibi bir gonca ağızlı bulamadım.
3. Sevda vurgunuyum, perişan halime acı. Güzelim senden başka koruyanım ve kollayanım yok.
4. Kan ağlamakla bende takat, gözlerimde bir damla yaş kalmadı. Gözlerim ateş saçıyor.
5. ABDİ, baygın bakışlı (bir) kara gözlünün albenisi beni öldürse de gönlüm acısız diyemem. (Gönlümde onun derdi varken)

GAZEL

XIII

Haste-i aşkım benimle meh-likaa hemdem değil
Reh-i aşkında ölürsem gülizârım gam değil

Yâri sadık aşikaanın kadrini takdir eder
Kıymet-i üftâde-gâmı bilmeyen âdem değil

Saki-i devran elinden mey içen mestâneler
Mest-i lâ-ye'kul olup mihnet çeker hurrem değil

Sinede gül yüzlü yârin açtığı zahm-ı ciğer
Pek derin bir yaredir ki kaabil-i merhem değil

ABDîyâ bilmem neden bâğ-ı emelde yok safâ
Berk-i gülde bülbülün gözyaşdır şebnem değil

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Ey melek yüzlü, inilti ve haykırırlarıma bir bak, aşkının ettikleri beni tatlı canımdan bezdirdi.
2. Kan akıtan hançerle vücüdümü yaralama, yeter beni gamzenle öldürüp kanıma girme.
3. Sana duyduğum istekten bir devasız derde düştüm ki, doktorlar derdime çare bulamadılar.
4. Hasretinle ne zamandır ağlayıp dururum. Yeter, yanıma gel ve beni dostluğunun zevkine vardır.
5. Ey ABDİ, aşk ateşi tende korkunç bir yangındır. Deniz de gelse yanan bu ateşe kâr etmiyor.

GAZEL
XIV

Gülizâre yanarım şiddet-i nârı çekemem
Öyle bir haste-dilim ki âh ü zârı çekemem

Kerem et müjde-i vasım getir ey bâd-ı sabâ
Çekerim cevr ü cefâ hasret-i yârlı çekemem

Cana minnet bilirim nâz ü niyâzın amma
Görsem ağyâr ile dildârı o bârı çekemem

Dilerim rûh-ı revânım beni dilşâd etsin
Ben ki sevdâ-zedeyim gam-ı vârı çekemem

Yüreğim âteş-i hicrân ile dolmuş ABDÎ
Beni öldürse de vallâhi bu nâzı çekemem

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

1. Gönlüm o derece hastadır ki inleyemem, ağlayamam, ateŖte yanmaya gelemem, fakat sevgili için yanmaya (hazırım).

2. Ey sabah rüzgarı, gel cömert ol, (onun) geliŖ müjdesini getir, eziyet ve sıkıntı çekerim ama, hasret çekemem.

3. Onun nazı, benim yakarıŖım canıma minnet ama, sevgiliyi baŖkalarıyla görürsem ona katlanamam (o yükü çekemem).

4. Yürüyen canım (sevgilim) isterim ki beni mutlu kıl-sın, ben sevda vurgunuyum fazla acı çekemem.

5. ABDİ, yüreğim ayrılık acısıyla dolmuŖ, vallahi beni öldürse de (artık) nazını çekemem.

GAZEL

XV

Görsem ağyâr ile ben sohbet-i yâri çekemem
Ruh-ı nâzın okşayan şems-i nehârı çekemem

Ağlamaktan geceler uyku girer mi gözüme
Gerçi sevdâ-zedeyim bu gam-vârı çekemem

Gülşen-i bezm-i muhabbetten adû eksilmez
Dâmen-i gülde biten neşter-i hârı çekemem

Kati güçtür güzelim ateş-i hecrin çekmek
Nâr-ı aşka yanarım lakin o nârı çekemem

Ten-i bi-tâbda yok sabr ü tahammül ABDÎ
Bu kadar mihnet ü cevr-i bi-semârı çekemem

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. (değil) Sevgilinin başkalarıyla konuştuğunu görüp katlanmak, onun nazlı yanağını okşayan günün güneşini çekemem.

2. Geceleri ağlamaktan gözlerime uyku girer mi? Gerçek sevda vurgunuyum, yeniden gam çekemem.

3. Sevgi meclisinin bahçesinden düşman eksik olmazsa (da) gülün eteğinde oturan diken(denen) neştere gelemem.

4. Güzelim, ayrılık ateşine katlanmak çok zordur. Aşkın ateşine yanarım ama, o ateşe gelemem.

5. ABDÎ, güçsüz vücûdumda sabır ve tahammül kalmadı, sonundan bir şey beklenmeyen (bir iş için) eziyet ve sıkıntı çekemem.

GAZEL

XVI

Nice bir mastaba-i dehr (i) de nâ-şâd olalım
Çıkalım çille-i gamden yeter âzâd olalım

Geldim geleli âlem-i nâ-sûda ademden
Germ ü serdi feleğın koymadı âbâd olalım

Görün ey ahter-i tâli' bizi mahrum etme
Ölmeden mazhar-ı tevfik-i Hüdâ-dâd olalım

Girmişiz mektebe tahsil-i kemâl etmedeyiz
Dileriz himmet-i üstad ile irşâd olalım

ABDİyâ bâd-ı ecel esmeden evvel önce
Ehl-i irfan arasında umarız yâd olalım

fâilâtün fâilâtün fâilâtün feilün

1. Dünya peykesinde ne zamana kadar mutsuz olalım, çıkalım keder çilesinden, yeter kurtulalım.

2. Yokluk dünyasından geldim geledi mutsuzluk dünyasına, feleğin sıcağı, soğuşu koymadı (dallanalım).

3. Ey talih yıldızı görün, ölmeden Allah (C.C.) vergisi yardıma mazhar olup mahrum olmayalım.

4. Mektebe girmişiz, olgunluk okumaktayız, ustamızın yardımıyla irşad olmayı dileriz.

5. Ey ABDİ, ecel rüzgarı esmeden önce bilginler arasında yadedilmeyi umarız.

GAZEL
XVII

Hayâl-i yâr ile kesb-i safâ-yı tam eder gönlüm
Gözüm ruhsâr-ı cânânı görür bayram eder gönlüm

O rütbe müptelâyım ki cemâl-i şâh-ı hubâne
Nesim-i can-fezâdan buyın iştîmam eder gönlüm

Hülâsa çâre yok tir-i nigâh-ı çeşm-i dilberden
Ferâğat etmek istersem beni ilzam eder gönlüm

Varıp tâ ki esir olmuş kemend-i zülfüne yârin
Öper okşar yanağın vaslın istirham eder gönlüm

Ölürsem gam değil ABDÎ reh-i aşkında dildârın
Bana şandır bu alemde bekaa-yı nam eder gönlüm

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1. Sevgiliyi hayal ederek gönlüm adam akıllı eğlenir, gözüm sevgilinin yanağını görünce bayram yapar.

2. Güzeller şahının güzelliğine o kadar tutkunum ki, can veren rüzgardan onun kokusunu alırım.

3. Kısacası sevgilinin bakışlarının okundan (kurtulmaya) çare yoktur. Vaz geçmek istesem, bu defa gönlüm vaz geçmiyor.

4. Gönlüm varıp sevgilinin saçının büklümüne esir olmuş (tutunmuş) onun yanağını öper, okşar, kavuşmak için yalvarır.

5. ABDİ, sevgilinin aşkının yolunda ölsem de ne çıkar? Hiç olmazsa bu yolda öldüm diye adım yaşar.

GAZEL
XVIII

Ey cefâ piş-e-i gam cevri ile nâlân olasın
Göreyim hâk-i mezelletle perişân olasın

Ola âhımla hazan-dide bahar-ı hüsnün
Akibet eylediğin çevre peşimân olasın

Yıkıla bād-ı rekaabetle binâ-yı emelin
Kalasın mastaba-i ye'sde giryan olasın

Seni de eyleye bir gözleri âhû teshir
Yanasın âteş-i firkat ile büryan olasın

Etmedim ABDÎ-i nâçizi safâ-yâb-ı sürûr
Dilerim sen de esir-i gam-ı hicran olasın

fâilâtün fâilâtün fâilâtün feilün

1. Ey sıkıntı, acı balyozuyla eziyet çekerek inleyesin, alçaklık toprağına düşerek perişan olduğunu göreyim.
2. Beddualarımla güzelliğinin baharı, sonbaharın hışmına uğraya, sonunda sen de yaptıklarına pişman olasın.
3. Rekabet rüzgârıyla emelinin binası yıkıla, ümitsizlik peykesinde kalasın ve ağlayasın.
4. Seni de bir ceylan gözlü büyüleye de ayrılık ateşine yanıp, kebab olasın.
5. Çaresiz ABDİ'ye sevincin lezzetini tattırmadın, dileirim sen de ayrılık acısına esir olasın.

GAZEL

XX

Ey meh-likaa seyr-i gülistâne mi geldin
Ey mürğ-i dil-i şeydâ kafes câne mi geldin

Hûbân-ı zamâne nazar kıl var mı nezirin
Yoktur güzelim âleme bir dâne mi geldin

Her dem seni firdevs-i hayâlimde ararken
Ey nûr-ı başar külbe-i ahzâne mi geldin

Teshir ile bir lahzada iklim-i Sabâdan
Belkis gibi sen Kasr-ı Süleymâna mı geldin

ABDÎ nedir eyâ bu kadar zevk ü sürûrun
Gülşende yine sohbet-i cânâne mi geldin

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Ey ay yüzlü, bahçeyi gezmeye mi geldin? Ey çılgın gönlün kuşu, can kafesine mi geldin?
2. Zamanın güzellerine bak, benzerin var mı? Yok ki güzelim dünyaya bir tane mi geldin?
3. Her an seni hayallerimin cennetinde ararken ey gözümün nuru, hüznlerimin evine mi geldin?
4. Büyü etkisiyle bir anda Saba ülkesinden Belkıs gibi Hz. Süleyman (A.S.)'ın köşküne mi geldin?
5. Ey ABDİ, niye bu kadar zevk ve sevinç? Gül bahçesinde sevgiliyle sohbet mi geldin?

GAZEL
XXI

Mesteden kimdir beni gül yüzlü yârim söylesin
Çektiğim âlâmı çeşm-i eşk-bârim söylesin

Ben bu hasretle ölürsem dehrde kâm almadan
Kimse bilmez derdimi seng-i mezârım söylesin

Ağlama ey hâme açmam râz-ı pinhânım sana
Ser çeken eflâke dûd-ı âh ü zârım söylesin

Haste-i aşkım zebân-ı nâtüvânım söylemez
Hâlimi cânâne reng-i ısfırârım söylesin

ABDÎyâ vakt-i seherde ol nesim-i can-fezâ
Yare varsın nâle-i bi-ihtiyârım söylesin

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Beni mestedenin kim olduğunu gül yüzlü yarım, çek-
tiklerimi ise yaş döken gözlerim söylesin.

2. Ben bu hasretle dünyadan murat almadan ölürsem,
derdimi kimse bilmezse mezar taşı söylesin.

3. Ey kalem, ısrar etme, gizli sırrımı sana söylemem,
(onu sana) göklere yükselen inilti ve ağlayışımın dumanları
söylesin.

4. Aşk hastasıyım, güçsüz dilim söyleyemeyeceğinden
halimi sevgiliye sararmış rengim söylesin.

5. Ey ABDİ, seherde insanı canlandırarak esen rüzgar,
sevgiliye gitsin ve (artık) hastalık haline gelen iniltilerimi
anlatsın.

GAZEL
XXII

Vuslatından gönlümü Allah mehcûr etmesin
Rûhumu kabzeylesin senden beni dûr etmesin

Kim beni senden cüdâ eylerse Rabb'ül-Âlemin
Hânesin yıksın temelden bir de ma'mûr etmesin

Bed-nazardan saklasın Mevlâ cemâlin sevdiğim
Şevket-i hüsnün seni ey mâh mağrûr etmesin

Sen safâ-yâb-ı sürûr ol ey melek peyker-i hod
Kâm-ı vaslın çekmeye hüssâdı mesrûr etmesin

ABDÎ-i zârı sen ettin derd-i aşka müptelâ
Hak seni bu derd ile âlemde rencûr etmesin

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Allah (C.C.) gönlümü sana kavuşma umudundan ayırmasın, ruhumu alsın, beni senden ayırmasın.

2. Seni benden kim ayırırsa, Alemlerin Rabbi (onun) evini yıksın bir daha yapmasın.

3. Sevdiğim güzelliğini Allah (C.C.) kötü gözlerden saklasın, güzelliğinin büyüklüğü ey ay yüzlü seni gururlandırmassın.

4. Ey hoş (veya aslı) melek yüzlüm sen sevinçten muradını al (ama), kıskançlar sana ulaşıp sevinemesinler.

5. Ağlayan ABDİ'yi sen aşk derdine tutuşturdun. Allah (C.C.) sana bu dert gibi dünyada dert vermesin.

GAZEL
XXIII

Bir nim nigâhla harem-i dilde yer ettin
Sevdâya serim saldın ey âfet neler ettin

Azâde idim mihen ü derd ü elemden
Zâlim ne için böyle beni derbeder ettin

Dûr olma gözümde dedim ey gözleri âhu
Mahrem olup ağyâr ile benden hazer ettin

Her katre mey etmededir cânıma te'sir
Söndürmeye bir bâde yeter teşnedâr ettin

ABDÎ nice bir derd-i firakınla kül olsun
Öldürme beni hecrile cânâ yeter ettin

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Bir yan (yarım) bakışla gönlümün içinde yer ettin. Ey afet, başımı sevdaya salıp neler başıma getirdin.
2. Sıkıntıdan, dertten, acıdan haberim yokken, zalim, beni niçin böyle derbeder ettin?
3. Ey ceylan gözlü, gözümden uzak olma dedim ama yabancılarla dost oldun, benden hep kaçtın.
4. (İçtiğim) her damla şarap beni etkiliyor. Söndürmeye bir kadeh yeterken, beni susuz bıraktın.
5. ABDÎ ne zamana kadar ayrılığınla kül olsun? Ey can, yeter (artık) beni ayrılığınla öldürme...

GAZEL
XXIV

Nice bir nâr-ı aşkınla ciğer yansın kebab olsun
Bu âteşle nasıl cism-i nizârım zevk-yâb olsun

Nedir bu hâlet ol gül-fem komaz çeşmimde hâb olsun
Nedir bu hâlet ol gül-gem komaz çeşmimde hâb olsun

Yeter şâhım yeter etme bana cevri ü cefâ böyle
Günâhım var ise söyle mücâzâtım azâb olsun

Seni benden ayırmak isteyen bed-mâye hüssâdın
Yıkılsın hântümânı tişe-i gamla harâb olsun

Niçin zulmette kalsın ABDÎ-i biçâre insâf et
Nikaabın aç yüzün göster cemâlin mâh-tâb olsun

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. Daha ne zamana kadar gönlüm aşkının ateşiyle yapıp kebab olsun, halsiz vücûdum bu ateşten nasıl zevk alsın?
2. Beni bir an sevindirmedi, gönlümde ümit yok, üzüntü ise arkadaşım. Nedir bu hal? O gül dudaklı gözümde uyku olsun istemez.
3. Şahım, yeter bana bu kadar eziyet ve sıkıntı verme, günahım var ise söyle de karşılığına katlanayım.
4. Seni benden ayırmak isteyen kötü mayalı hasetlerin evleri yıkılsın, gam balyozuyla harap olsun.
5. Çaresiz ABDÎ niçin karanlıkta kalsın? İnsafılı davran yüzünü göster ki, güzelliğin (onun) ay ışığı olsun.

GAZEL
XXV

Her dilber için sinede bir yâre mi olsun
Netsin dil-i mihnet-zede bin pâre mi olsun

Mecnûna mı dönsün sana dil-beste olanlar
Her dil dolaşıp zülfüne avâre mi olsun

Uşşâkın olur mâyesi her lahzada feryad
Cânâ keremin zümre-i ağıyâre mi olsun

Gülzâr-ı muhabbette biten bir gül-i ra'nâ
Gözyaşı döken bülbüle mi hâre mi olsun

Eller mi sara seni heman ey kaddi dil-cû
Bî-vâye kalan ABDÎ-i bi-çâre mi olsun

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Her güzel için yürekte bir yara mı olsun? Sıkıntı çeken gönlüm, ne yapsın, bin parça mı olsun?
2. Sana gönül bağlayanlar Mecnun mu olsunlar? Her gönül, saçma dolaşıp başıboş mu kalsın?
3. Aşkın her zaman mayasında feryat vardır. Ey can bağışın yabancılara mıdır?
4. (Ey) Sevgi bahçesinde biten güzel gül, göz yaşı dökken bülbülün mü, (onu bekleyen) dikenin mi olsun?
5. Ey boyu gönül çelen, seni her zaman eller mi sarsın, muradına ermeyen yalnız zavallı ABDİ mi olsun?

GAZEL
XXVI

Serimde her zaman sevdâ-yı cânân olmasın nolsun
Belâ-yı hecrile aklım perişan olmasın nolsun

Hilâl ebrû kaddi dil-cû melek-simâdır ol hûb-rû
Serâser kişver-i hüsne hükümran olmasın nolsun

Elinden saki-i gül-çehrenin bezm-i muhabbette
İçen sahbâ-yı aşkı mest ü sekran olmasın nolsun

Gelir kûy-ı dil-ârâdan nesim-i can-fezâ bu şeb
Şemim-i dil-figarım anber-efşân olmasın nolsun

Gönül pervâne-i şem'-i reh-i dildârdır ABDİ
Yakıp cân ü teni biçâre büryân olmasın nolsun

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. Başımda her zaman sevgilinin aşkı olmasın da ne olsun? Ayrılık belasıyla aklım perişan olmasın da ne olsun?
2. Hilal kaşı, güzel boyu, melek yüzü ile o güzel yüzlü, güzellik ülkesine baştan başa padişah olmasın (da) ne olsun?
3. Sevgi meclisinde gül yüzlü sakinin elinden aşk şarabını içenler mest ve sarhoş olmasınlar (da) ne olsunlar?
4. Bu gece gönle hoş gelen rüzgar, sevgilinin yanından gelmektedir. Yaralı gönlün kokusu (etrafa) amber kokuları saçmasın (da) ne yapsın?
5. ABDİ, gönül sevgiliye giden yolda (yanan) mumun pervanesidir. Zavallı tenini ve ruhunu yakıp kebab olmasın (da) ne olsun?

GAZEL
XXVII

Peri peykerden ayrıldım bana pir ü civan ağlar
Giriftâr olduğum hâlet dayanmaz cism ü can ağlar

Çekilmez derd imiş yârab nedir bu ateş-i firkat
Tükendi ağlamaktan eşk-i çeşmim şimdi kan ağlar

Haber ver enisimden can-firâz-ı ruh-ı revânım
Murâda ermeden evvel ölürsem ins ü can ağlar

Azâm-ı hasret-i aşkı giriftar olmayan bilmez
Acır ahvâlime vakıf olan âhen-dilân ağlar

Acep mi ağlasam yansam tahassür eylesem ABDÎ
Belâ-yı hecrile meşhûr olanlar her zaman ağlar

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1. Bir peri yüzlüden ayrıldım, bana gençler de, ihtiyarlar da ağlar. Düştüğüm duruma gönlüm dayanmaz, can ve bedenim ağlar.

2. Ey Allah (C.C.)ım, bu ayrılık ateşi (ne) çekilmez bir dertmiş ki ağlamaktan gözyaşlarım kurudu, gözlerim şimdi kan ağlıyor.

3. Haber ver arkadaşşımdan yürüyen sevgilimin can besleyicisi, muradıma ermeden ölürsem tenler ve canlar ağlar.

4. Aşk hasretinin gücünü tutulmayan bilmez. Halimi bilenler demir gönüllü de olsalar acıyarak ağlarlar.

5. ABDİ, özlesem, yansam, ağlasam çok mudur? Ayrılık belâsıyla şöret bulanlar her zaman ağlarlar.

GAZEL
XXVIII

Cihâna her gelen bir bir giden insânı görsünler
Bu sırrı fehmedenler hikmet-i Yezdânı görsünler

Bu dünyâda ümidin kesmeyenler lutf-ı Mevlâdan
Yarın dâr-ı bekaada Rahmet-i Rahmanı görsünler

Bakanlar dide-i idrâk ile arz ü semâvâta
Hüdânın birliğin te'yid eden burhânı görsünler

Cenab-ı Halıkı teslis eden biçâre müşrikler
Yanıp nar-ı Cehennemde azâb-ı cânı görsünler

Bekaaullâhı görmek isteyen âşıklara ABDÎ
Sezâdır Bağ-ı Cennette ulu sultanı görsünler

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. Dünyaya gelenler, dünyadan birer birer ayrılan insanları, bu (fanilik) sırrını anlayanlar Allah (C.C.)'ın hikmetini görsünler.

2. Bu dünyada Allah (C.C.)'ın bağışından ümidini kesmeyenler, yarın sonsuzluk evinde (Ahiret'te) Rahman olan Allah (C.C.)'ın rahmetini görsünler.

3. Yerlere ve göklere bilerek bakanlar Allah (C.C.)'ın birliğini doğrulayan delilleri görsünler.

4. Allah (C.C.)'ı üçleyen zavallı müşrikler (ona eş koşanlar) Cehennem ateşinde yanarak azabın ne olduğunu görsünler.

5. ABDİ, Allah (C.C.)'ın ölümsüzlüğünü görmek isteyen aşıklar, Cennet'e giderek O ulu sultanı görseler yeridir.

GAZEL

XXIX

Âşıkım rahmet bana şeh-i hûbânım yeter
Hâtırım yıkma cefâkâr olma cânânım yeter

Ağladıkça gözlerimden aktı hunân-ı ciğer
Bi-mecâl oldum tenimde kalmadı kaanım yeter

Zulmet-i hasretle mi gitsin şeb-i hicran yine
Kıl kerem göster cemâlin meh-i tâbânım yeter

Mücmer-i dilde yakarken âteş-i aşkın beni
Sinem üzre zâhir oldu dağ-ı pür-kaanım yeter

ABDÎ-i nâ-şadı şâd et kâm-ı vaslınla heman
Bi-vefâ olma sakın ey pâk-dâmânım yeter

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Güzeller şahım, sana aşıkım, bana acı, yeter sevgi-
lim, hatırıma kırıp bana eziyet etme.

2. Ağladıkça gözlerimden ciğerimin kanları aktı. Yeter
(sevdiğim) vücudumda kan kalmadı, halsiz düştüm.

3. Ayrılık gecesi yine hasret karanlığıyla mı geçsin?
Parlayan ay'ım (sevdiğim) cömertlik et, yeter artık) yüzün
göster.

4. Gönlün tütsü kabında aşkının ateşi beni yakarken,
yeter (artık) vücudumda kandan bir dağ (veya yara) oluştu.

5. Kavuşma muradınla kederli ABDİ'yi hemen sevindir,
ey temiz eteklim (namuslu) yeter (artık) vefasız olmaktan
sakın.

GAZEL
XXX

Nâr-ı hasretle tutuştum gülizârım kandadır
Nâzeninimle geçen zevk-i bahârım kandadır

Nevbahârın ey peri mest ü harâb etti beni
Öyle bî-tâbım ki bilmem iktidârım kandadır

Şeh-i hûbandan haber vermez nesim-i can-fezâ
Söyleyen yoktur enis-i dil-figârım kandadır

Ağlamaktan gözden oldum Hazret-i Ya'kuub-veş
Yusuf-âsâ gelmedi eyâ nigârım kandadır

Ateş-i hicran eritti pûte-i gamde tenim
ABDîyâ imdâda gelmez işvekârım kandadır

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Hasret ateşine yandım, gül yüzlüm nerededir? Nazımla geçirdiğim bahar zevki nerededir?

2. Ey peri, ilkbaharın beni kendimden geçirerek yıktı, öyle bitkinim ki gücüm nerededir? (Bilemem).

3. Cana can katan rüzgar güzeller şahından haber vermez. Gönül yaralayan dostumun nerde olduğunu söyleyen de yoktur.

4. Ağlamaktan Hz. Ya'kub (A.S.) gibi gözden oldum. Ey, ey... Sevgilim, Hz. Yusuf (A.S.) gibi nerededir, gelmedi?

5. Vücudumu ayrılık ateşi gam potasında eritti. Ey AB-Dİ, imdada gelmeyen işveli sevgilim nerededir?

GAZEL
XXXI

Nûr-ı hüsnün dilirâ mihr-i can-ârâ mıdır
Yoksa ruhsârın senin meh-i felek pirâ-mıdır

Çeşm-i fettânım mıdır eyâ beni meftûn eden
Gamze-i cadû mu bilmem hâlet-i sevdâ mıdır

Bülbül-i bâğ-ı melâhat mi zebânın sevdiğim
Dürr-i dendâmn dehende gevher-i yektâ mıdır

Dide-i im'an ile kıl hubân-ı asra nazar
Çok güzeller vardır amma sen gibi hüsnâ mıdır

Mehlikaa ABDİ esir-i dâm-ı zülfündür senin
Dâne-i hâl-i siyâhın gubâr-ı karâ mıdır

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Ey sevgili güzelliğinin ışığı canı süsleyen güneş, yavaş yavaş gökyüzünü süsleyen ay mıdır?
2. Ey (sevgili) beni sana tutuşturan fitne çıkarıcı gözün mü, sihirli gamzen mi, yoksa aşkın kendi yapısı mıdır?
3. Sevdiğim, dilin güzellik bağının bülbülü, ağzındaki inci dişler eşsiz birer mücevher midirler?
4. Dikkatli bir gözle bu devrin güzellerine bir bak... Çoğu güzel ama hangisi senin kadar güzeldir?
5. (Ey) ay yüzlü, ABDİ senin saçının tuzacağına düşmüştür. Sendeki her siyah ben kara toprak mıdır?

GAZEL
XXXII

Cemâl-i yâr için hasret çeken bigâneler vardır
Humâr-ı çeşmine meftûn eden mestâneler vardır

Nüzül etmiş sunar aşkı gülün her bülküne şebnem
Rahında meh-likaanın katre katre dâneler vardır

Yıkılmış tâ temelden hâk ile yeksân olup gitmiş
Bu hikmethânedede bilmem nice virâneler vardır

Mey-i gül-feminin bir cür'ası mest-i müdam eyler
Elinde sakinin her dem dönen peymâneler vardır

O bezm-i âşikaanın var mı eyâ mest ü sekrânı
Var ise lâ-cerem ABDÎ gibi divâneler vardır

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. (Bir tarafta) sevgilinin yüzü için hasret çeken yabancılar varken, (diğer tarafta) gözünün mahmur bakışına âşıkı tutuşturan kendinden geçmişler vardır.

2. Gülün nasıl her yaprağına inerek aşkı sunan çiğ tanesi varsa, o ay yüzlünün yolunda da damla damla aşkın kanı vardır.

3. Bu dünya denilen sırlar evinde nice harabeler vardır ki, tâ temelinden yıkılmış, yerle bir olmuşlardır.

4. Sakinin elinden düşmeyen kadehler vardır ki, (içindeki) gül dudaklı şarabın bir yudumu insanı uyanmayasıya kendinden geçirir.

5. O aşıklar meclisinin acaba mest ve sarhoşları var mıdır? Varsa şüphesiz onlar ABDİ gibi delilerdir.

GAZEL
XXXIII

Güzeldir sevdiğim ağyâre akran eylesem azdır
Hayal ü fikrim hasr-ı cânân eylesem azdır

Şekerden tatlıdır asla doyulmaz iltifâtından
Dildâra ne yolda arz-ı şükran eylesem azdır

Yürekten kaynıyor nâr-ı muhabbet neyleyem bilmem
Gönül kâşânesinde ânı mihman eylesem azdır

Beni rûh-ı revânımdan ayırmak isteyen hasmın
Temelden hânesin yıksam da viran eylesem azdır

O rütbe müptelâyım ki ruh-ı zibâsına ABDİ
Reh-i aşkında yârin cânı kurban eylesem azdır

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

1. Sevdiğim o kadar güzeldir ki yabancılara benzetsem yanlış olur. Aklımı ve hayâlimi onunla doldursam azdır.
2. İltifatı şekerden tatlı olup doymak mümkün değildir. Sevgiliye ne şekil teşekkür etsem azdır.
3. Ne yapayım muhabbet ateşi yüreğimde yanıyor, gönülümün şatosunda onu misafir etsem de azdır.
4. Beni yürüyen canımdan (sevgilimden) ayırmak isteyen düşmanın evini temelinden yıkıp, harap etsem de azdır.
5. ABDİ, o güzelliğe o kadar tutkunum ki, sevgilinin aşkı yolunda canımı kurban etsem azdır.

GAZEL
XXXIV

Nice bir katlanayım cevr-i civâne nice bir
Nice bir yalvarayım gonca dehâna nice bir

Kimse arz eyleyeyim derd-i derûnum eyâ
Yârdan ayrı da yoktur marâz-ı aşka şifâ

Rûz ü şeb etmedeyim dilber-i yektâyı hayal
Fikri tenvir ediyor barika-i nûr-ı cemal

Haste-i aşkı tedavi edebilmez Lokman
Bana rahmeylese cânân bulur ancak derman

Ne kadar yansam tutuşsam ağlasam etsem keder
ABDîyâ dilde yanan âteşe âb etmez eser

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâillün

1. Daha ne kadar gençlerin eziyetine katlanayım ve daha ne kadar gonca ağızlılara yalvarayım.
2. Ey, ey... Gönlümün derdini kime anlatayım, aşk derdine sevgiliden başka şifa verecek de yoktur.
3. Gece gündüz o eşsiz güzeli hayal etmekteyim, güzelliğinin ışığından çıkan şimşek fikirlerimi aydınlatıyor.
4. Lokman aşk hastasını tedavi edemez, sevgili ancak bana acırsa derdime derman olur.
5. Ne kadar yansam, tutuşsam, üzülsem (bütün bu etkilerle) ağlasam ey ABDİ gönülde yanan ateşi su etkilemez.

GAZEL
XXXV

Andelib-âsâ gönül bu âh ü vâveylâ nedir
Şeh-i hûbânın elinden ettiğin şekvâ nedir

Zülf-i şeb-nârından önce var mı câ-yı dil-küşâ
Yoksa me'vâ-yı ferahzâ nâ-becâ da'vâ nedir

Var yerin kâşâne-i geysû-yı anber-yâride
Rûy-ı dildâre nazar kıl gör melek-simâ nedir

Kimseden etme hazer verme rakibe fırsatı
Âşık-ı sâdık isen ağıyardan pervâ nedir

Her zaman ABDÎ gibi ıyd ile şad ü hürrem ol
Ey dil-i şeydâ yeter bu sûziş-i sevdâ nedir

fâillâtün fâilâtün fâillâtün fâillün

1. (Ey) gönül bülbül gibi inleyişin ve haykırışın niye? Güzeller şahından niçin şikayetçisin?

2. (Düşündükçe) geceleri gönlümü yakan saçlarından daha önce (gelen) gönle hoş gelen bir yer var mıdır? (Eğer) ferahlık veren bir yer yoksa bu haksız iddia nedir?

3. (Ey gönül) senin yerin sevgilinin amber kokan perçemindeki köşktür. (O köşke çık ve) sevgilinin yüzüne bak, melek yüzün ne olduğunu gör.

4. Kimseden çekinme ve fırsatı rakibe kaptırma, gerçek bir aşık isen yabancılardan neden korkuyorsun?

5. Ey çılgın gönül yeter (artık) bu aşkla yanış niye? ABDİ gibi bayram yap, sevin, mutlu ol...

GAZEL
XXXVI

Ey melek simâ bana bu cevri ü istiğnâ nedir
Sine pür-gam dide pür-nem serde bu sevdâ nedir

Ahter-i baht-ı siyâhımdır beni dil-hûn eden
Çerh-i nâ-sâz-ı felekten ettiğim şekvâ nedir

Şerbet-i şehd-i lebin şirin-mezak eyler beni
Bûse-çin olmak dilersem sevdiğim lâ la nedir

Bezm-i işrette safâyâb-ı sürûr olmaz gönül
Zevk-i dil peymâne-i işret değildir yâ nedir

Beste-i zencir-i aşkım kimseden etmem hazer
ABDÎyâ şimden gerû ağıyardan pervâ nedir

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Ey melek yüzlü (sevgili) bana ettiğin bu eziyet ve umursamazlık nedir? Gönlümün acısı, gözümün yaşı, başımın bu sevdası niye?

2. Benim gönlümü kanatan bahtımın kara yıldızıdır. (peki) feleğin düzene girmeyen dünyasından şikayet niye.

3. Dudağındaki bal şerbetinin tadı ağzımı tatlandırır. Peki öpmek istersem «yok yok» deyişin nedendir?

4. Yeme içme meclisinde gönlüm avunmaz, gönlün zevki iştret kadehi değilse, amaç nedir?

5. Aşk zincirine bağlanmışım kimseden çekinmem. Ey ABDİ bundan sonra başkalarından korkmak yoktur.

GAZEL
XXXVII

Hüsnün ey şanlı güzel âfet-i devrân oluyor
Her gören nergis-i çeşmin sana hayran oluyor

Seni terkeleyemem der-zeban ey gonce dehen
Eseri mihr ü vefâsında nümâyan oluyor

Hasta-i aşkım etibbâda ilâcım yoktur
Şerbet-i şehd-i lebin derdime derman oluyor

Nim nigâhın câna minnettir efendim amma
İltifâtın bana ihsân-ı firâvan oluyor

İhtiyârımla değildir beni ta'netme sakın
Nideyim ABDÎ gönül mâil-i hûban oluyor

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Ey şanlı güzel (senin) güzelliğinin bu zamanda eşi yoktur. Her baygın bakışını gören sana hayran oluyor.

2. Ey gonca ağızlı, seni hiç bir zaman dilimden düşüremem. (İnsanın) eseri (veya kişiliği) sevgi ve bağlılığında belli oluyor.

3. Aşk hastasıyım, doktorlar ilacımı bilmiyorlar. Duduğunun bal şerbeti derdime derman oluyor.

4. Bir yan bakışın bile canıma minnettir ama, iltifatın bana aşırı bir bağış oluyor.

5. ABDİ, elimde olmadığı için beni ayıplama, ne yapayım gönül güzelleri seviyor.

GAZEL
XXXVIII

Candan severiz Hâlikı müştak-ı cemâliz
Yandık şerer-i aşka talebkâr-ı visâliz

Minhac-ı hakikatte giden erdi murâda
Biz reh-i melâmette nıgeh-bân-ı kemâliz

Biz abd-i zâifiz der-i lütfunda Hüdânın
Hallak odur ancak biliriz haziz-i hâliz

Oldu niceler nefsi helâk etmeye mazhar
Bu arsada biz na'ra-zen-i ceng ü cidâliz

Bir bade bizi mest ü harab eyledi ABDİ
Fasi-ı güle hasret-şode bülbül gibi lâliz

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

1. Yaradanı candan severiz, güzelliğe susamışız, aşkının ateşine yanmışız, kavuşmak istiyoruz.

2. Hakikatin geniş yolunda gidenler muratlarına erdiler. Biz ise melamet yolunda olgunluğun bekçisiyiz.

3. Biz Allah'ın (C.C.) bağış kapısında zayıf bir kuluz. Yaradanın O olduğunu biliriz ve bu bilgiden doğan halden zevk alırız.

4. Çoğu kimse nefsini yenmeyi başardı. Biz ise hâlâ bu savaş meydanında nâra atıp o düşmanla savaşmakta, kırışmaktayız.

5. Bir kadeh bizi kendimizden geçirerek yıktı ABDİ, bahara hasret bülbül gibi sesimiz kesildi.

GAZEL
XL

Bî-tekellûf gül yüzün gülşende yârin görmüşüz
Gerden-i siminde zülf-i müşk-bârin görmüşüz

Parlayıp ufk-ı emelden kevkeb-i ikbâlimiz
Fecr-i sâdıқта şuâ-yı tâb-dârin görmüşüz

Âşıkaanı hüsnüne meftûn eden meh-rûların
Meclis-i ülfette naz ü şümârın görmüşüz

Metheder uşşâka bâğı bülbülân-ı hoş-nevâ
Biz o bâğın andelib-i nağme-dârin görmüşüz

Nevbahâr-ı hüsnüne mağrûr olan dilberlerin
İnkılâb-ı dehr ile ABDÎ ayârın görmüşüz

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

1. Sevgilinin gül yüzünü, gümüş gerdanındaki misk kokan saçlarını gül bahçesinde teklifsiz (örtüsüz) görmüşüz.
2. Sanki emel ufkundan bahtımızın yıldızı doğdu, sanki gün doğuşunda güneşin ilk ışıklarını gördük.
3. Aşıkları güzelliklerine tutuşturan ay yüzlülerin dostluk meclisinde naz ve cilvelerini görmüşüz.
4. Güzel sesli bülbüller bağın güzelliklerini aşıklara anlatır, över, biz o bağın nağme yapan bülbüllerini de tanırız (görmüşüz).
5. Güzelliğinin baharına güvenen güzellerin, zamanı gelince ABDİ ne hallere düştüklerini (de) görmüşüz.

DAL YAYINCILIK

Yakın çevre kültür tarihiyle ilgili yayınlarıyla hizmet vermekten kıvanç duyar :

1. ŞANLIURFA KİTABELERİ
Mahmut KARAKAŞ
2. ŞANLIURFA ŞAİRLERİ
Bedri ALPAY
3. Urfalı Şair ABDİ
Adil SARAÇ

YAYINLANACAKLAR

4. Urfalı Şair ŞEVKET
Adil SARAÇ
5. YAŞAR NEZİHE HANIM
İ. Halil ÇELİK
6. EDEBİYAT EL KİTABI
Adil SARAÇ

ÖDEMELİ GÖNDERİLİR

İSTEME ADRESİ :

Kürkçüoğlu İşhanı Kat 3 No. 58

ŞANLIURFA

*dal
yayincılık*